

תורתך שעשועי

עלון לבת ישראל

פרשת תולדות

על לידת התאומים ליצחק אבינו ולרבקה אמנו נאמר בתורה: "וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי כְּלוֹ פֶּאֶדְרֵת שְׁעָר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו וְאַחֲרָיו כֵּן יָצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחָזֶת בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב". יש להבין, עשו נקרא בשם זה משום שנולד "עשוי", כאדם בוגר ששערות על גופו, ואילו יעקב נקרא כך משום שאחז בעקב עשו. אך אם כן הלא עשו היה אמור להיקרא "עשוי" ויעקב היה אמור להיקרא "עקב". המילה "יעקב" בלשון עתיד, ביאורה שהוא יעקב אחרי מישוהו. אחרי מי היה עליו לעקוב? ובכלל, מדוע נעלמה ולהיכן הלכה האות י' מהמילה 'עשוי', ומהיכן באה ולשם מה נוספה האות י' למילה "עקב"? "אולם רש"י מביא את דברי המדרש שיעקב אחז בעקב עשו משום שהוא היה אמור להיוולד ראשון ולהיות הבכור, ולכן "בדין היה אחז בו לעכבו". כלומר, עשו שיצא ראשון, גזל מיעקב את מעמדו כיורש העצר, כמי שממשיך את אברהם ויצחק, וממנו תצא האומה שתייצג את הקב"ה בעולם. וכפי שנאמר על עם ישראל: "וְהֵייתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ" וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהָנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ. יעקב איש תם יושב אהלים, אינו בעל מחלוקת ולא הכריז מלחמה על מי שגזל ממנו את מעמדו הרם, אלא נתן לבורא העולם לנהל את הדברים, ורק לאות מחאה אחז בעקב עשו בעת צאתו ראשון. לכן נלקחה האות י' המייצגת חכמה (יו"ד חכמה קדומה) משמו של "עשוי", ונשאר "עשו", והועברה לשם "עקב", וונעשה "יעקב". לומר שמעתה יעקב בחכמה אחר אחיו, להשיב לעצמו את אשר נגזל ממנו. והנה מגיע היום בו עשו חוזר מהשדה כשהוא עייף, ומבקש מיעקב להלעיטו בנזיד עדשים. יעקב מתנה זאת מיד במכירת הבכורה, וכך, בהסכמת עשו, חוזר מעמד הבכורה אל יעקב. אולם עדיין נדרש האישור של האבא הגדול יצחק למהלך זה, כדי שבעת המינוי של ממשיך השושלת יכתיר את יעקב ולא את עשו. אך אין סיכוי שברגע אמת יודה עשו שמכר את הבכורה ליעקב, וכבר אינו יורש העצר. לפיכך נאלץ יעקב להתחפש לעשו במעמד ההכתרה, ולקבל את הברכות מאביו. על פי זה מיושבת התמיהה איך יעקב רימה, לכאורה, את אביו, והתחפש לעשו כדי שיכתיר אותו לממשיכו אשר ממנו יצא עם סגולה. לפי שבאמת היה הוא הבכור, גם כפי שהיה אמור להיות בלידה, וגם במציאות לאחר שקנה את הבכורה. זו הסיבה שכאשר שמע עשו שיעקב קיבל את הברכות במקומו, "וַיִּצְעַק צָעָקָה גְדֹלָה וּמָרָה עַד מָאֵד הוּא הָבִין אֶת הַמַּשְׁמָעוֹת הָעֲמוּקָה שֶׁל הַמַּהֲלָךְ, וְלִכֵּן הִכְרִיז בְּפָנָיו אֲבִיו וְאָמַר (כז, לו): "הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּעְקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים אֶת בְּכֹרְתִי לָקַח וְהִנֵּה עֹתָה לָקַח בְּרֹכְתִי". כעת אני מבין מדוע נקרא שמו "יעקב" ולא "עקב". "כדי שיעקוב אחרי להשיב אליו את הבכורה, והנה זה קרה! תחילה בקניית הבכורה, וכעת במעמד ההכתרה. בכל מקום שכתובה בתורה המילה "זה", משמעותה הצבעה ביד על משהו. על מה הצביע כאן עשו? במדרש מובא שבאותו סיר שבישל יעקב את נזיד העדשים, הגיש את הסעודה לאביו במעמד ההכתרה. וכשמהיר לצאת לפני שעשו יגיע, השאיר את הסיר על השולחן. על סיר זה הצביע עשו ואמר: "וַיִּעְקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים"! הסיר הזה גרם לי פעמיים להפסיד את הבכורה! ועדיין נדרש אישור המלאך העליון, שרו של עשו, למהלך. והמלאך הזה, שלא השלים עם המציאות החדשה, בא ונאבק עם יעקב עד עלות השחר כמסופר בתורה (בראשית לב, כה). וכשהפסיד במערכה וביקש מיעקב לשלחו, אמר לו יעקב: "לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרֹכְתִנִּי". והמלאך משיב לו: "לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמֹךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכָל..

המשך בעמוד הבא...

מפני מה זקוק יעקב לברכה משרו של עשו, ומדוע במקום לברכו הוא מחליף את שמו ? בקשת הברכה ממלאך זה משמעותה: "אשר לי את הברכה שבירכני אבי להיות הבכור שממשיכו!". והמלאך אכן מאשר ואומר לו: סיימת את המעקב, וניצחת! ניצחת גם את עשו וגם את מלאכו, ולכן לא תיקרא מעתה יעקב, אלא ישראל! ומכאן מוסר השכל מאבינו יעקב לדורות עולם, לא להיגרר למחלוקות במשפחה ולא עם אף אחד מהסובבים אותנו בגלל שיקולי מעמד, כסף וכבוד, או ירושות ונכסים, אלא נבליג ונוותר למען השלום. ומי שנוהג כך, הקב"ה יסייע בידו לקבל לבסוף את המגיע לו, ומה רב שכרו של אדם זה גם בחיי העולם הבא. (הרב זמיר כהן שליט"א)

שבת שלום

לראות היאך ה' זן את העולם כולו

על ההתבוננות שיש על האדם לראות היאך ה' זן את העולם כולו, כתב בספר יימלא פי תהילתך וזו לשונו: והנה כשיש נס שלא כדרך הטבע מתפעלים יותר, אבל הקב"ה לא רוצה להנהיג את העולם בקביעות בדרך נס. אך באמת אם האדם יתבונן בזה שיש בעולם כמה מיליארדי אנשים, יש עשירים ויש עניים, יש המתפרנסים ברווח ויש בקושי, אבל סוף סוף הקב"ה מפרנס בכל יום כמה מיליארדי אנשים חוץ מכל בעלי החיים שיש בעולם, קשה לחשוב על כל אחד איך הוא חי, ולא שייך שאדם יפרנס כל כך הרבה אנשים ובעלי חיים אלא הקב"ה לבד, ואם מתבוננים בשבח הזה שהקב"ה נותן לחם לכל בשר, הרי זה פלאי פלאות. הנס הגדול מכל הניסים וזה נס שקורה בכל יום – הקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל ברייה. והאדם יכול ללמוד השגחה מזה יותר מכל הניסים, שהם יכולים להיות לפעמים, אבל זה רואים בכל רגע ורגע שהקב"ה מפרנס מיליארדי אנשים ובעלי חיים. יש יחידים שמתים ברעב, אבל בדרך כלל כולם חיים, והשבח על השגחה כזאת הוא גדול כל כך שאי אפשר לתאר. הטעם שקשים מזונותיו וזו סיבת ההנהגה שקשים מזונותיו של אדם. הקב"ה לא רוצה שיצמחו חיטים בביתם של צדיקים; אדרבה, שיהא בקושי, ומתוך השבח על השגחה זו יורגש שה' יתברך הוא יותר מהכול. התבוננות שלימוד תורה בהכרח מביא לפרנסה אמר בשם החפץ חיים: אין סברה שמי שבחר ללמוד תורה, דווקא לו תהיה פחות פרנסה. והוסיף בניגון שובה לב בלשון תמיהה: "ילמד – לא יהיה לו, ואם לא ילמד – יהיה לו!! וכי מפני שילמד תחסר הפרנסה?! לא ייתכן דבר כזה בשום אופן!"

המשפט השבועי: ניתן להדליק הרבה נרות מנר אחד וזה אינו מקצר את חייו. אושר לעולם אינו פוחת כשחולקים בו.

איך לאהוב את עשיו?

וַיֵּאָהֶב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בָּפִיו וְרַבָּקָה אֶהָבֶת אֶת יַעֲקֹב

נשאלת השאלה:

האם באמת הצליח עשיו לשטות באביו יצחק ולהציג עצמו כצדיק בפני אביו?! ומהו ההבדל בין יצחק לרבקה?

הביאור הפשוט:

ההבדל בין יצחק לרבקה הוא התמימות והחשיפה לאומות העולם. אהבת יצחק לעשיו היא בחינת "צדיק בן צדיק". "אהבת רבקה ליעקב היא בחינת "צדיק בן רשע" כהגדרת רש"י. יצחק אהב את עשיו כיוון שהיה מובדל ומופרש, לא יצא אף פעם את הארץ, בנם של קדושים. והנה בא בנו ושואל שאלות הלכתיות כפי שמבאר המדרש: "איך מעשרים את המלח?" וכד'. אכן, יצחק חשב שעשיו באמת צדיק. אבל רבקה שבאה ממקום של רמאים ידעה בדיוק מי עשיו ומכיוון שבחלה בשיטתו של אביה (לבן הארמי = הרמאי) לכן בחרה באמת הצרופה - אהבה את יעקב (תיתן אמת ליעקב).

יש המבארים:

שיצחק אבינו ידע בדיוק "עם מי יש לו עסק"... הרי הוא ראה שעשיו כל היום בשדה ואילו בנו יעקב רכון על לימודיו בבית. ודווקא בשל כך "וַיֵּאָהֶב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בָּפִיו" האהבה לעשיו באה ממקום של התפעלותו של יצחק מבנו עשיו. הוא רואה שהוא שקוע בעולם הזה כל היום צד ציד - כל כולו נתון כביכול בעולם הזה אך בכל זאת מצא מקום רוחני להחיות את נפשו והראייה: שהוא שואל על המלח... וכך גם התלהב מהמעשה של יעקב כאשר לקח מעשיו את הברכות בערמה. כשהוא מכריז ואומר "גם ברוך יהיה" - מתפעל יצחק על בנו יעקב כאומר: למרות שידוע לרמות - יושב ועוסק בתורה גם ברוך יהיה לה'!...

ביאור נוסף: אהבת יצחק לעשיו הייתה "אסטרטגיה של יצחק אבינו" לעתיד לבוא

ומסבירים זאת על פי הגמרא (במסכת שבת פט:).

"לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: בניך חטאו לי.

אמר לפניו: ריבונו של עולם - ימחו על קדושת שמך.

אמר הקב"ה למלאך: אמור לו ליעקב שהיה לו צער גידול בנים, אולי יסכים לבקש עליהם רחמים. אמר לו: בניך חטאו. - אמר יעקב לפניו: ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך. יאמר הקב"ה: לא בזקנים טעם, ולא בצעירים עצה.

אמר לו הקב"ה ליצחק: בניך חטאו לי. - אמר לפניו: ריבונו של עולם, בני ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך?! ועוד, כמה חטאו?!

המשך בעמוד הבא...

הבה נחשב: כמה שנותיו של אדם - שבעים שנה. הורד עשרים שאתה לא מעניש עליהם - ביי"ד של מעלה לא עונשים על עבירות שנעשו לפני גיל עשרים – נשארו חמישים. הורד עשרים וחמש שנים מתוך החמישים שהם לילה – נשארו עשרים וחמש. הורד שלוש עשרה וחצי שנים של תפילה, אכילה ובית הכיסא – נשארו שלוש עשרה וחצי. אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לא – חציים עלי וחציים עליך. ואם תמצא לומר כולם עלי - הרי הקרבתי את נפשי לפניך... פתחו ואמרו: כי אתה אבינו. **יוצא איפה**, יצחק ידע מי הוא עשיו ומי הוא יעקב ואהבתו לעשיו הייתה **"כי ציד בפיו"** רצה יצחק שלעתיד לבוא כשבני ישראל יחטאו תהיה לו טענה להקב"ה - אהוב אותם כפי שאהבתי את עשיו למרות שהיה רשע...

צדיקים מודים לה'

הגמרא (שבת לג): מספרת, כי כאשר יצאו רבי שמעון בר יוחאי ובנו מן המערה וראו אנשים החורשים וזורעים את אדמתם, אמרו: "מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה?!" הם לא הבינו כיצד יכול האדם לעזוב את נצחיות החיים שלו – העולם הבא, ולעסוק בחיי שעה – חיי העולם הזה. מעתה נבוא ונשאל: אם אכן עיקר החיים הוא בעולם האמת, מדוע קשה בעיני הקב"ה סילוקם של צדיקים?

מה טעם "יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמִּוֶּתֶת לְחַסְדֵּי יוֹ", אם לאחר פטירתם הם באים אליו יתברך לעולם האמת? אלא, תכלית הבריאה שברא הקב"ה אינה רק כדי שהאדם יגיע לגן עדן; לשם כך לא היה צריך לברוא עולם מופלא שכזה. תכלית הבריאה היא שהאדם יחיה בעולם הזה, יעסוק בתורה ובמצוות, ובכך יקדש את גופו ואת חיי העולם הזה ויהפוך אותם מגשמיים לרוחניים. ולכן, כאשר הצדיק שהגיע למעלות נשגבות אלו נפטר מן העולם, קשה הדבר על ה' יתברך. כשהספיד מרן הרב שך זצ"ל את המשגיח של ישיבת פוניבז', הגאון הצדיק רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, אמר כי מי שמבין את משמעות החיים יודע שישנן שתי אפשרויות: באפשרותו לחיות חיים חולפים, וגם אם יחיה מאה שנה ויותר בסופו של דבר ימיו קצובים, ועם פטירתו מן העולם חולפים החיים והכול נגמר. אבל באפשרותו לחיות חיים נצחיים, חיים שאינם מסתיימים לעולם. ההכרעה הגורלית הזאת בין שתי צורות החיים נתונה בידי האדם. הוא המכריע כיצד לחיות כאן בעולם. הוא מחליט אם הוא משקיע בחיים החולפים, הזמניים, או בחיים הנצחיים.

"כל השונה הלכות בכל יום – מובטח לו שהוא בן העולם הבא"

יום השבת

ניצול הזמן בשבת

כל מי שקדושת השבת נוגעת אל ליבו, ישתדל שלא ידבר בשבת כי אם בדברי תורה ובדברים הצריכים לו. ואמרו במדרש: אמרה תורה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם! כשישראל יכנסו לארץ, זה יהיה רץ לשדהו וזה לכרמו - ואני מה יהיה עלי?! אמר לה הקב"ה: בתי, יש לי זיווג שאני מזווג לך, ושבת שמו, שישראל בטלים ממלאכתם ועוסקים בתורה) שבת ב רח. (ואמרו בתלמוד ירושלמי: פועלים ובעלי בתים שעסוקים בפרנסתם כל השבוע, יעסקו בתורה בשבת יותר מתלמידי חכמים, ותלמידי חכמים ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתייה קצת.

גודל שכר לימוד תורה ובפרט בשבת

אין למעלה משכרו של העוסק בתורה, שמצות תלמוד תורה כנגד המצוות כולן. וכשלומד בשבת, שכרו פי כמה וכמה, ושעה אחת של לימוד תורה בשבת, שווה למאה שבעים מיליון שעות של לימוד בימי החול. מכאן נבין, כמה אנו לוקים בחסר בהבנת גודל ערכה ומעלתה של השבת, עד שאין לנו מושג בערך זמנה! והיאך יאבד אדם את זמנו בשבת בפטפוטים ודברים בטלים?! על כן, ישתדל לנצל את זמנו ללמוד כפי הבנתו, גמרא, הלכה, מדרש, פרשת השבוע, תהלים ועוד. ואשרי המכנס לבני ביתו ולומד עימהם בדבר השווה לכולם.

כתב מרן החיד"א: תלמידי חכמים העוסקים כל השבוע בגמרא והלכה, יקבעו זמן בשבת גם למדרש ואגדה, וכן הוא מנהג רוב תלמידי חכמים בכל המקומות.

מילתא דבדיחותא

- אישה לבעלה: מאמי דפקתי בקטנה את האוטו הזמנתי גרר למוסך והמוסכניק מדבר איתי על איזה זמר יווני בכלל.
- הבעל: טוטאלוס זה לא זמר יווני!!!
- אימא, אבא שוב השתכר איך אתה יודע?
- הוא מגלח את המראה שבחדר אמבטיה!

פיך מפיק מרגליות

הלכות שמירת הלשון לאוין טו

ואם מדובר ביתוס או אלמנה, אפילו אם עשירים, וסיפור גנותם בפניהם עובר על עוד לאו של "כל אלמנה ויתום לא תענון". שהזהירה התורה בזה שלא להקניטן או להכאיב להם בכל צורה. וענשו מפורש בתורה (שמות כ"ב כ"ג) "וחרה אפי והרגתי אתכם וגו'."

הלכות שמירת הלשון לאוין טז

ולפעמים עובר גם על איסור חנופה, שהוא לדעת הרבה גאוניס לאו גמור. והוא לאו של (במדבר ל"ה ל"ג) של "לא תחניפו את הארץ". כגון אם מתכווין בסיפורו להחניף לשומע, שיודע שהוא שונא מפעם את מי שמספר עליו את הלשון הרע, ועל ידי זה למצוא חן בעיניו. כי מלבד שהוא לא מקיים מצוות הוכחה להוכיחו על ששונא את חברו, עוד מחזק בסיפוריו את השנאה ביניהם. ודע עוד שבעונותינו הרבים מצוי גם שאחד מספר לשון הרע, והשומע למרות שהוא יודע שזה לשון הרע, מנענע בראשו כמסכים ללשון הרע, ומוסיף מילים כדי שיהיה לו טובות הנאה מהמספר, או שיחשבו שהוא אדם חכם. אבל זה בעצם לאו של חנופה, כיון שמחניף למספר. ועל ענין כזה שייך מה שנאמר (משלי כ"ג ב) "ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה". וחייב אדם למסור עצמו לסכנה, ולא לעבור בכזה איסור. ועל זה שייך מאמר חז"ל "מוטב שייקרא אדם שוטה כל ימיו, ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום."

העלון מוקדש:

לרפואת: בן ציון בן חיה רות
להצלחת: אורלין בת סוליקה, עוז בן שרה, מורן פניה בת אורלין, שמואל בן פניה פרומה, הודיה בת מורן פניה
לזרע קודש בר קיימא: מיכל נטלי בת סופיה עטרה, נטלי בת הניה
לזיווג הגון: ירדן לאה בת אורלין
לעילוי נשמת: אושר בן תמר, אליעזר בן שרה, יפה בת לאה, פניה פרומה בת דבורה, משה בן לאה, לאה בת יפה, רונן בן עדנה, שמחה בת ג'מילה, אברהם בן יפה, ניצה רחל בת שושנה